

5. évfolyam

Magyar irodalom

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével.

Cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.

A kerettanterv úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget nyújt az irodalomjelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem például a *János vitéz*, a mesék és a közösen megismert regények során a nagy emberi kérdésfeltevésekkel való ismerkedés helyének is. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. A tanuló részéről pedig az, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek. Cél a gondolkodásra tanítás. Emellett a különböző érzelmek nyitott befogadására való nevelés. Bátorítani a tanulókat, hogy az irodalom hősein keresztül ismerjék meg az emberi lélek változatos világát, s az erkölcs és a hit fényénél képesek legyenek ezeknek az ismereteknek a keresztény értékrenddel való összeegyeztetésre, és ennek megfelelő véleményformálásra.

Az 5. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyezethez.

Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Tudjon néhány mondatos véleményt megfogalmazni az olvasottakról szóban és írásban. Legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; a címadás.

Irodalomismeret szempontjából a tanuló ebben a szakaszban megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, a műfajok némelyikét, a szerkezetiség némely megnyilvánulásait, a téma és hangulat változatait, a szereplő, az elbeszélő kérdésköreinek némely aspektusát, továbbá a tantervben számára előírt fogalmakat.

Erkölcsi ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Fontos, hogy a tanult művek által a tanulók segítséget kapjanak abban, hogy a keresztény és esztétikai értékek mentén alakítsák saját értékrendjüket, egyéni ízlésüket.

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, és a keresztény kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie a kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihez is kapcsolódnak.

Magyar irodalom 5. évfolyam

Óraszám 72 óra/év

2 óra/hét

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata

Témakör neve	Óraszám
I. CSALÁD, OTTHON, NEMZET	21
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	1
Petőfi Sándor: Egy estém otthon	5
Petőfi Sándor: Füstbe ment terv	
Petőfi Sándor: Magyar vagyok	
Arany János: Családi kör	3
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	1
Fehérlófia	1
Az égig érő fa (magyar népmese)	5
Arany János: Rege a csodaszarvasról	2
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	1
Bibliai történetek:	2
A világ teremtése	
Noé	
Jézus születése	
A betlehemi királyok	
II. PETŐFI SÁNDOR: JÁNOS VITÉZ	27
III. SZÜLŐFÖLD, TÁJ	8
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	2
Petőfi Sándor: Az alföld	2
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	2
Nagy László: Balatonparton	1
Weöres Sándor: Tájkép	1
IV. MOLNÁR FERENC: A PÁL UTCAI FIÚK	10
V. VÁLASZTHATÓ MAGYAR IFJÚSÁGI VAGY MESEREGÉNY	3
Fekete István: Bogáncs	
Összefoglalás, rendszerezés, ellenőrzés:	3
Összes óraszám:	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. CSALÁD, OTTHON, NEMZET – KISEPIKAI (MESE, MONDA, MÍTOSZ) ÉS LÍRAI ALKOTÁSOK	Órakeret 21 óra
Előzetes tudás	– Olvasmányélmények; családról, anya-gyerek kapcsolatról szóló lírai és epikai alkotások. – Olvasmányélmények kapcsolatokról, viselkedési mintákról, családról.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	– A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által – Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása – A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben – Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása – Archetipikus helyzetek felfedezése mitológiai történetekkel. – Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben. – Archetipikus helyzetek felfedezése bibliai történetekkel. A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ideértve a témák változatait is. Felkészítés Arany János Családi kör című művének elemző bemutatására, szövegű tolmácsolására.	
Ismeretek		
Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége a különböző műfajú irodalmi művekben Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék Petőfi Sándor: Egy estém otthon Petőfi Sándor: Füstbe ment terv Petőfi Sándor: Magyar vagyok Arany János: <i>Családi kör</i> – versértelmezés Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér Mesék. Nép- és műmesék. Az eredetmonda Fehérlófia Az égig érő fa (magyar népmese) Arany János: Rege a csodaszarvasról Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz Bibliai történetek: A világ teremtése, Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok		
Követelmények		
A tanuló		
– az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az emberi kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül;		

– felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat,formákat; – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes Arany János <i>Családi kör</i> című művének elemző bemutatására (memoriter is); – tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről (folyamatos fejlesztési cél) – képes cselekményismertetésre,hős- bemutatásra; – alkalmazni tudja aműfajjal kapcsolatos legfontosabb fogalmakat
Fogalmak népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. PETŐFI SÁNDOR: JÁNOS VITÉZ	Óraker et 27 óra
Előzetes tudás	– Mesék; mesehős, kaland. Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. – Verses epikai művek, verselés, rímelés. – Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; – mindennapi tájékoztató szövegek.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	– A mű szövegének közös órai feldolgozása – A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése – A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása – A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok – Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor	
Ismeretek		
– A János vitéz cselekménye, szerkezete. A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese. – Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés). – A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés). – Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok. – A szűkebb környezethez való kötődés alakítása.		

Követelmények	
A tanuló	– ismeri az epikai műnem jellegét(tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő); – elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a <i>János vitéz</i> részletes feldolgozása során; – - jellemzi a mű szereplőit; – megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. népiesség, verses epika; elbeszélőköltemény); – megkezdzi az ismerkedést a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése ettől kezdve folyamatos feladat; – felismeri a versritmust; – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltásstb.); – képes az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegalkészítésére; – képes saját véleményének megfogalmazására, érvelőszövegek készítésére; – alkalmas memoriterek előadására (szövegrészletek a műből); – megismer valamely kulturális, népi hagyományt lakóhelye vonatkozásában képes az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására
Fogalmak verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	III. SZÜLŐFÖLD, TÁJ	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	– Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása – A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben – A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján – A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése – Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése – A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival – Irodalmi atlasz vagy térkép használata – A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal – Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése	

Ismeretek	
– Petőfi Sándor: Szülőföldemen – Petőfi Sándor: Az alföld – Petőfi Sándor: Úti levelek – Diósgyőr – A régió, lakóhely kultúrája, emlékhelyei/az iskola névadója. – A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek. – A lakóhely kultúrája. – A régió, a lakóhely irodalmi emlékei: Petőfi Sándor: Keresztúton – Nagy László: Balatonparton – Weöres Sándor: Tájkép	
Követelmények	
A tanuló – tudatosítja, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; – megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik; – érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); – megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit; – megismeri egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulását (ez is fejleszti, alakítja a kötődés igényét, pl. nemzeti öntudat, hazafias nevelés); – azonosítja a művekben megjelenített témát, motívumot, gondolatot, érzelmet, hangulatot; – Petőfi Sándor: Az alföld (elemzés és memoriter is). – megismer valamely kulturális, irodalmi, népi hagyományt lakóhelye (tájegység/település) vagy iskolája vonatkozásában (pl. felkeresnek egy irodalmi emlékhelyet, emléktáblát, szobrot); – ismerkedik jelenének hagyományaival (pl. nemzeti irodalom, folklór, múzeum, színház), az idekötődő/kapcsolódó szerző legalább egy irodalmi művével; – gyűjtőmunkája eredményeképpen (internet-használattal is) az anyagból valamely prezentációt készít.	
Fogalmak	
hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	IV. MOLNÁR FERENC: A PÁL UTCAI FIÚK	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	– Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. – Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése – Egyes szereplők jellemzése – Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása – A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban.
Ismeretek	
– Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - sok szempontú megközelítése. – Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont. – A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek- felnőttek, hűség-árulás).	
Követelmények	
A tanuló – megismerkedik a háziolvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás; – képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játéokra.	
Fogalmak Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	V. VÁLASZTHATÓ MAGYAR IFJÚSÁGI VAGY MESEREGÉNY	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	– Olvasmányélmények; családról, a családi kapcsolatról szóló epikai alkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése – Egyes szereplők jellemzése – Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása – A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban	

Ismeretek
– Fekete István: A koppányi aga testamentuma – Tér- és időviszonyok ,cselekmény, szerkezet, kalandok. – Szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. – Elbeszélői nézőpont. – Írói eszközök:elbeszélés, leírás, jellemzés.
Követelmények
A tanuló – az irodalmi mű segítségével is megfigyeli az emberi kapcsolatok, az állatvilág sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezetstb.); – képes a népszerű ifjúsági regény bemutatására (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről,(folyamatos fejlesztési cél)

A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI AZ 5. ÉVFOLYAM VÉGÉN

- A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.
- Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.
- Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.
- A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.
- Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (János vitéz, A Pál utcai fiúk, Bogács), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény.
- Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket.
- Ismert és könnyen érthető történetben párosítani tudja annak egyes szakaszait a konfliktus, bonyodalom, tetőpont fogalmával.
- Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni.
- Képes néhány példa közül kiválasztani az egyszerűbb metaforákat és metonímiákat.
- Képes egyszerűbb meghatározást adni a következő fogalmakról: líra, epika, megszemélyesítés, dal, rím, ritmus, mítosz, motívum, konfliktus. Képes művek, műrészletek szövegű felidézésére.
- Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.

A továbbhaladás feltételei:

- a kapcsolatfelvétel, megszólítás, köszönés, kérdés illemszabályainak ismerete és helyes alkalmazásuk
- a hangsúly, dallam, tempó, szünet és a nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) használata a kommunikációs helyzetnek megfelelően
- az élőbeszéd tempójával egyező, folyamatos hangos és néma olvasás
- képesség a másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására
- a tanult irodalmi és egyéb szövegek szerkezetének, tartalmának bemutatása. Az olvasott művekben néhány alapvető irodalmi téma fölismerése
- az epikai és lírai művek, a nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete: a cselekmény részei, a szereplők, a szerkezet
- a képiség, a zeneiség eszközei, az ütemhangsúlyos verselés.
- személyes és olvasmányélmény egyszerű megfogalmazása elsősorban szóban
- történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban
- a gyakran használt és az olvasott művekben előforduló szavak jelentésének értelmezése
- jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában
- tájékozódás a könyvtárban

Értékelés: A továbbhaladás feltételei címszó alatt megadott szempontok alapján osztályzattal értékelünk félévkor és év végén.

6. évfolyam

Magyar irodalom

A kerettanterv úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget ad az irodalom jelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem például a Toldi, a mondák és a közösen megismert regények során a nagy emberi kérdésfeltevésekkel való ismerkedés helyének is. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. A tanuló részéről pedig az, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

A 6. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából az a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarázatra és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Szövegalkotás szempontjából legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázása; a címadás.

Irodalomismeret szempontjából a tanuló ebben a szakaszban megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, a műfajok némelyikét, a szerkezetiség némely megnyilvánulásait, a téma és hangulat változatait, a szereplő, az elbeszélő, a lírai én kérdésköreinek némely aspektusát, továbbá a tantervben számára előírt fogalmakat.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Az irodalom történetiségének bevezetése még kerülendő. A korosztály olvasási, szövegértési készségszintje nem teszi sem szükségessé, sem lehetővé a régi magyar irodalmi szövegek elemzését.

Az 5. és 6. évfolyam legfontosabb fejlesztési célja a készségek szintre hozása, majd folyamatos fejlesztésük (a 8. éven keresztül tartó képzési folyamat alapozó szakaszaként).

Fontos, hogy a tanult művek által a tanulók segítséget kapjanak abban, hogy a keresztény és esztétikai értékek mentén alakítsák saját értékrendjüket, egyéni ízlésüket.

Magyar irodalom 6. évfolyam**Óraszám** 72 óra/év

2 óra/hét

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata

Témakör neve	Óraszám
I. Hősök az irodalomban	14
Hősök a mondákban és a balladákban	
Arany János: Mátyás anyja	2
Arany János: A walesi bárdok	2
A fehér ló mondája	2
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	6
Hősök az irodalom más műfajaiban	
Szent László király legendája	1
A saját régió mondái	
Csorba Piroska: Miskolci legenda	1
II. Arany János: Toldi	27
III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem	13
Szabó Lőrinc: Ima a gyermekekért	1
Kölcsey Ferenc: Himnusz	4
Vörösmarty Mihály: Szózat	3
Petőfi Sándor: Honfidal	1
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	1
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert	1
Radnóti Miklós: Bájoló	2
IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok	10
V. Választható világirodalmi regény: Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg	5
Antoine de Saint Exupéry: A kis herceg	

Összefoglalás, rendszerezés, ellenőrzés:	3
Összes óraszám:	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Hősök az irodalomban	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	- Mondák, legendák. Hősies magatartásformák a korábbi olvasmányélményekben. - Verses kisepikai alkotások; a népköltészet és műköltészet megkülönböztetése. A HŐS tematika alapján emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, formák felismerése, a tematika sok szempontú megközelítése (pl. jellemformálás, archetipikus helyzetek). – Hangsúlyos verselés; rím.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az alapvető erkölcsi értékekkel (hűség, helytállás, hazaszeretet) való azonosulás, és ezen értékeknek az életkornak megfelelő képviselője. A ballada műfaji jellemzőinek, sajátos szerkesztés- és előadásmódjának megismerése. - Memoriterek kifejező tolmácsolása, különböző előadásmódok megvitatása. - Arany János: A walesi bárdok című balladájának értelmezése, a felvetett szempontok befogadásával, megértésével (szerkezet, műfaji jellemzők, magatartásformák). - Különböző közlésformák folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek, kreatív - írások készítése. - Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg - A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása - A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése - A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése - Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése - Irodalmi atlasz vagy térkép használata	
Ismeretek		

- Hagyomány és irodalom
- Arany János: Mátyás anyja
- Arany János: A walesi bárdok
- Hősök - mondák
- Szent László legendája
- Tordai hasadék (Erdély)
- Fazekas Mihály: Lúdas Matyi
- Saját régió mondái: Csorba Piroska: Miskolci legenda
- A műfaji sajátosságok megfigyelése, elemzése (szaggatottság, kihagyás, elhallgatás stb.)
- Arany János két műballadájának értelmezése és előadása.
- Egyszólamú, egyenes vonalú (lineáris) szerkezet.
- Műfaji sajátosságok (pl. kihagyás) és művészi megoldások (pl. ismétlés, fokozás, szórendcsere/inverzió, versforma, zeneiség)
- Magatartásformák; bűn és bűnhődés motívum
- Egy további monda és/vagy ballada és/vagy ismeretterjesztő szöveg az irodalmi alkotásokhoz kapcsolódóan (pl. Mátyás udvaráról, Déva váráról)

Követelmények

Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg.

A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítására képes.

A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáit el tudja különíteni.

A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetésére képes.

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megfogalmazására képes.

Irodalmi atlaszt vagy térképet használ.

Kiseb projekt munkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatokat elvégez.

A tanuló

- a már korábban ismert művek olvasásával felidéli a műfaji sajátosságokat;
- felideli népköltészeti műfajokat;
- megismer, rendszerez mondatípusokat;
- kreatív írásokat készít (pl. helyi monda, keletkezéstörténet);
- Képes Arany János: Mátyás anyja és A walesi bárdok értelmezésére,
- megismeri és felismeri a ballada, az elbeszélő költemény műfaji jellemzőit, sajátos szerkesztés- és előadásmódját; ismeri a bemutatott történelmi helyzetet

Fogalmak

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. Arany János: Toldi	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	- Elbeszélő költemény, felező 12-es forma; Petőfi Sándor: János vitéz. - Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- A mű szövegének közös órai feldolgozása. - Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése - Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában - Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok) - A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvisszály stb.) megtárgyalása - Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben - Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása. A szövegközelí olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése. - Annak felismerése, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülés és a mások iránti tisztelet kifejezője. A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid - érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.	
Ismeretek		
- A Toldi cselekménye, szerkezete. Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés). Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás). - A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során a poétikai eszközök elemzése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, túlzás, felsorolás, részletezés, szótöismétlés). Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok. - Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél). - Érvelő szövegek. Kreatív írások.		

– Arany és Petőfi barátságának verses és prózai „dokumentumai”
Követelmények
A tanuló – felismeri az elbeszélő költemény műfaját; – elemzi a tér- és időviszonyokat; ismeri a cselekményt; jellemzi a szereplőket és minősíti kapcsolataikat a <i>Toldi</i> részletes feldolgozása során; – alkalmazza a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); – felismeri a poétikai eszközöket (szóképek, alakzatok), a versritmust; – képes saját véleményének megfogalmazására; – tud memoriterekkel előadni (szövegrészletek a műből); – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különbéle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – rövid érvelő szövegek készítésére; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.); – saját hibáinak felismerésére, javítására, igényli ezek kiküszöbölését gyakorlással, feladatmegoldással, és törekszik készség szintjének folyamatos fejlesztésére.
Fogalmak verses epika, elbeszélő költemény, előhang, epizód, késleltetés, allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	– Lírai alkotások jellemzői; költői nyelv, képek, alakzatok, zeneiség. – Ismeretek Kölcsey Ferencről, Vörösmarty Mihályról, Petőfi Sándorról, Csokonai Vitéz Mihályról, Radnóti Miklósról, esetleg egy-egy alkotásáról (memoriterek is). – Az újszövetségi történetek, különösen is a születéstörténet felidézése, a gyermek Jézusról szóló evangéliumi fejezetek, versek elolvasása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Annak belátása, hogy az irodalmi művek olvasása gazdagítja érzelmi életünket. A befogadási képességek növelése különböző kifejezőmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség a lírai – műnem jellegzetességeinek felismerésére. – Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban.	

	– A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása. A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben. A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
Ismeretek	
	– Témák, motívumok lírai alkotásokban, hangsúlyosan a hazaszeretet, szeretet, szerelem témakörében. – A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások. – Szemelvények a magyar irodalom különféle műfajú alkotásaiból, pl. Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Csokonai Vitéz Mihály, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, műveiből – értelmezések, poétikai és verstani gyakorlatok. – A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.
Követelmények	
A tanuló	
	– megkülönbözteti az epikai és lírai műnemet (az ábrázolás irányultsága alapján); – felismeri a lírai műnemnek a líra alanyára vonatkoztatottságát (bármely líratípusban, pl. gondolat- vagy hangulatlíra); – bővíti ismereteit a kifejezésmódokról; – felismer jellemző témákat, motívumokat (pl. természet, évszakok, napszakok); – felismeri a művészi stílusesszüközöket és elemzi azok hatását.
Fogalmak	
lira, lírai alany, lírai én, téma, motívum, versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció, dal, népdal	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	– Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. – Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (hazaszeretet, hűség, helytállás, szerelem), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. – Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal. – Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel – A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése – A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban – Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével – Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.
Ismeretek	
– Gárdonyi Géza: Egri csillagok – sok szempontú megközelítés. – Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok. Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód. – Bornemissza Gergely életútja. – A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű).	
Követelmények	
A tanuló – alkalmazza a házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeit; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú értelmezésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/ írásban), pl. leírás, jellemzés, elbeszélés nézőpontváltással, levél, kreatív írás; képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játékra.	
Fogalmak Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	V. Választható világirodalmi regény: Antoine de Saint_Exupéry: A kis herceg	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	– Igény az irodalmi alkotásokra.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	– Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel – A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése – A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban – Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével	
Ismeretek		
– Antoine de Saint_Exupéry: A kis herceg – A hősies magatartás néhány példája, változata; a próbatételek, kalandok szerepe. – „allegorikus kisregény” – A szeretet örök értéként való felmutatása		
Követelmények		
A tanuló – megismer az irodalmi mű segítségével a hősies magatartást; – megfigyeli, hogy a próbatételek, kalandok miként formálják a személyiséget, jellemet; – a „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; felismeri az emberi kapcsolatok sokféleségét és a téma megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szöveg szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről		
Fogalmak		
A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően.		

A fejlesztés várt eredményei a hatodik évfolyam végén

- A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.

- Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek amegértésére, összefoglalására, továbbadására.
- Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat.
- Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.
- Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni.
- Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).
- Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.
- A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.
- A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, és fel tud idézni címe vagy részlete említésével három népdalt. Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között.
- El tudja különíteni a ritmikus szöveget a prózától. Felismeri a hexameteres szövegről, hogy az időmértékes, a felező tizenkettesről, hogy az ütemhangsúlyos.
- Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől és Aranytól, képes egyszerűbb összehasonlítást megfogalmazni János vitéz és Toldi Miklós alakjáról.
- Képes értelmezni A walesi bárdokban rejlő üzenetet, és meg tudja világítani 5–6 mondatban az Egri csillagok történelmi hátterét.
- El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (János vitéz, Toldi, A Pál utcai fiúk, Egri csillagok), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény.
- Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket.
- Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni. Ismert és könnyen érthető történetben párosítani tudja annak egyes szakaszait a konfliktus, bonyodalom, tetőpont fogalmával.
- Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni.
- Képes néhány példa közül kiválasztani az egyszerűbb metaforákat és metonímiákat.
- Képes egyszerűbb meghatározást adnia következő fogalmakról: líra, epika, epizód, megszemélyesítés, ballada, dal, rím, ritmus, mítosz, motívum, konfliktus.
- Képes művek, műrészletek szövegű felidézésére.
- Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.

A továbbhaladás feltételei:

- a beszédhelyzethez (címezett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód a kommunikáció iskolai és gyakorlati helyzeteiben; a nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben
- különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása
- jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése

- olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával
- a műfaj és a téma megállapítása
- rövid tárgyszerű beszámoló a feldolgozott művekről: szerző, cím, téma, műfaj
- az epikai művekről néhány fontos adat megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete
- lírai művek formanyelvének (verselés, képiség) felismerése
- elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélte olvasmányok vagy személyes élmény alapján; a személyes élmény néhány mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban
- szövegben a szavak szófajának felismerése megnevezése, a szófajok jellemzőinek, a szófajok helyesírására, helyes használatára vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása
- az irodalmi olvasmányokhoz, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban, és/vagy az Interneten, az adatok elrendezése és feljegyzése. Jártasság a korosztály számára készült lexikonok, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek
- (internet, CD-ROM stb) használni

Értékelés: A továbbhaladás feltételei címszó alatt megadott szempontok alapján osztályzattal értékelünk félévkor és év végén.

7. évfolyam

Magyar irodalom

A 7. évfolyamon a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőségű.

Célunk, hogy tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejezni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremti meg a lehetőségét a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

Az 5. és 6. már megismerkedtek a tanulók a János vitézzel és a Toldival, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás számukra már több kell, hogy legyen egy technikai gyakorlathoz vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtése és befogadása a mi feladatunk. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos, életkorából fakadó viszonyát az olvasott művekhez, a tanuló pedig legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

Törekszünk arra, hogy a diákok megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is.

Beszédképesség szempontjából a 7. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társalattal empátiaként együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.

Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal.

Erkölcsei ítéletképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkotás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Fontos, hogy a tanult művek által a tanulók segítséget kapjanak abban, hogy a keresztény és esztétikai értékek mentén alakítsák saját értékrendjüket, egyéni ízlésüket.

Témakör neve	Óraszám
I. Korok és portrék	63
A, Középkor	2
István király intelmei Imre herceghez	2
B, Reneszánsz, humanizmus, reformáció	14
Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe?	2
Janus Pannonius: Pannonia dicsérete	2
Balassi Bálint: Egy katonaének	2
Balassi Bálint: Hogy Júliára talál, így köszöne néki	2
Shakespeare: Romeo és Júlia	6
C, Irodalmunk a 17-18. században	4
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem	2
Mikes Kelemen: Törökországi levelek	2
D-E, Klasszicizmus és romantika	43
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	2
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	1
Kölcsey Ferenc: Huszt	2
Kölcsey Ferenc: Emléklapra	1
Kölcsey Ferenc: Himnusz	4
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	2
Vörösmarty Mihály: Szózat	3
Vörösmarty Mihály: Ábránd	1
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem	1
Petőfi Sándor: Nemzeti dal	2
Petőfi Sándor: Szeptember végén	3
Arany János: A fülemile	3
Arany János: A tölgyek alatt	3

Jókai Mór: A huszti beteglátogatók	3
Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfá	3
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány	4
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője	5
II. Magyar ifjúsági regény	3
Csukás István: Vakáció a halott utcában	3
Összefoglalás, rendszerezés, ellenőrzés:	6
Összes óraszám:	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Korok és portrék A, A KÖZÉPKOR	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	– Szent István életműve. – Az Árpád-ház szentjei, jelentőségük.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az irodalmi mű megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. - Képesség az önálló ismeretszerzésre digitális források használatával.	
Ismeretek		
- Az intelem mint műfaj jellegzetes ismérveinek összegyűjtése. - Párhuzamok felfedeztetése Kölcsey Parainesisével. - Szemelvények István király intelmeiből - Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése - Az európai kultúra kialakulásának megismerése		
Követelmények		
A tanuló – felismeri a zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat.		
Fogalmak		
középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	B, RENESZÁNSZ, HUMANIZMUS, REFORMÁCIÓ	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	- Lírai műnem. - Népköltészet, műköltészet. - Dal, tájleíró költemény, életkép. - Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés, ütem, felező 8-as, felező 12-es. Időmértékes verselés, versláb, spondeus, jambus, jambikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter. - Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora. - Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Annak belátása, hogy a lírai alkotások sokféle érzelmek és gondolat hordozói, lehetőséget teremtenek az érzelmekkel, gondolatokkal való azonosulásra vagy elutasítására. - Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. - A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. - Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. - A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.	
Ismeretek		
- Alkotások műfaji szempontokból a reneszánsz, a humanizmus és a reformáció korszakából, pl. Janus Pannonius, Balassi Bálint és Shakespeare korából - Balassi Bálint egy istenes versének megismerése. (Adj már csendességet) - Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felől alapvető lírai témákat (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költőárs, költészet/ars poetica). - Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i> – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).		
Követelmények		
A tanuló - felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások); - felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító- megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; - azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat;		

- azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat;
 - azonosít képeket, alakzatokat, szókinszbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben;
 - megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása);
 - felismer érzelmi tartalmakat;
 - sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul pl. epigramma/Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*);
 - a korszakban keletkezett irodalmi szövegeket kifejezően olvassa, értelmezi
 - a reneszánsz világképet értelmezi
 - a reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerésére képes
- a reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak jellegzetes motívumait felismeri
- a reneszánsz drámváltozatokat elkülöníti
 - egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítását elvégzi

Fogalmak

reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	C, IRODALMUNK A 17-18. SZÁZADBAN	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	- Regényelemzések (házi és egyéni olvasmányok). - A barokk stílus. - A Rákóczi-féle szabadságharc. - Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térvizonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére.	
Ismeretek		
- Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés. - Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem– sok szempontú megközelítés. - Tér- és idővizonyok, cselekmény, szerkezet. - Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). - Elemzések, értelmezések és kreatív írások.		

- Mikes Kelemen életének, az utókorra gyakorolt hatásának ismertetése (Nyugat című folyóirat címlapja) - A levél műfaji jegyeinek bemutatása. - A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése - A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése - A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése - A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében
Követelmények
A tanuló – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat, az epika jellemzőit; – azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl., hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezésére; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző- értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, az életvezetésnek is a forrása.
Fogalmak
kuruc kor, toborzódal, bujdosóének, siratóének, levél, emlékirat

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	D-E, KLASSZICIZMUS ÉS ROMANTIKA	Órakeret 43 óra
Előzetes tudás	- Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. - Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. - Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. - Képesség az önálló ismeretszerzésre digitális források használatával.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. hazaszeretet, magyarságtudat, indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. - Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.	

Ismeretek		
- Két korstílus – a romantika és a klasszicizmus. - Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség). - Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Arany korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (pl. Kölcsey: <i>Huszt</i>; Vörösmarty: <i>Ábránd</i>; Petőfi: <i>Szabadság, szerelem...</i>). - Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> és <i>A néhai bárány</i>– sok szempontú megközelítése. - Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. - A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). - Elemzések, értelmezések és kreatív írások. - Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)		
Követelmények		
A tanuló – a nemzeti identitást meghatározó lírai szövegeket kifejezően olvassa, megérti, – ismeri a felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programját – felismeri az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmákat – képes elemezni a lírai szövegeket poétikai-retorikai-stilisztikai szempontból – Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers) – néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabját felismeri (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda, hasonlat, megszemélyesítés, metafora) – A novella és a regény műfaji sajátosságait felismeri		
Fogalmak		
romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kispika, anekdota, novella, elbeszélés		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. MAGYAR IFJÚSÁGI REGÉNY	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	- Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). - Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása. - Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagypikái alkotás(ok)ban az idő- és térvizonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. - A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. - Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.
Ismeretek	
- Csukás István: Vakáció a halott utcában- egy mű sok szempontú megközelítése	
Követelmények	
A tanuló - képes nagyobb szövegegység áttekintő megértésére és egyes szövegrészek részletes megfigyelésére - a cselekményben megjelenő élethelyzeteket, konfliktusokat azonosítja, véleményt alkot - A cselekményt tudja ismertetni az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.) - képes az elbeszélte világ főbb jellemzőinek összefoglalására (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)	
Kulcsfogalmak	
történet és elbeszélés, előre- és visszaút, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás	

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén

- A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.
- Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empátikusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.
- Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.
- Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.
- Ismeri és törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.
- Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.
- Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 5-6 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A szereplőket jellemezni tudja.
- Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (19. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító- megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat.
- Azonosít képeket, alakzatokat, szókinszbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni.
- Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.
- Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.
- Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból.
- Ismeri az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne az önálló, kritikus attitűd.

A továbbhaladás feltételei

- Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában.
- A mindennapi élet problémáiról, olvasmányokról a saját vélemény megfogalmazása az érvelés szabályait követve.
- Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel.
- A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás.

- Rendezett, egyéni íráskép.
- Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása. Epikus olvasmányok, olvasott, látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése. A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban.
- A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stíluseszközeinek felismerése, szakszerű megnevezése.
- Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása.
- A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával.
- Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

Értékelés: A továbbhaladás feltételei címszó alatt megadott szempontok alapján osztályzattal értékelünk félévkor és év végén.

Magyar irodalom

8. évfolyam

A 8. évfolyamon a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőségű.

A 8. évfolyamon tanulóinknak már érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtése és befogadása a mi feladatunk.

Beszédképesség szempontjából a 8. évfolyamon a tanuló beszédében a megfelelő artikuláción túl kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Az olvasottak összefoglalásán túl érvelni is képes, és a beszédpartnereivel empatikusan együtt tud működni. A beszédhelyzethez jól alkalmazkodik, különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.

Szövegértés szempontjából az értelmezésen túl formai-stilisztikai elemzésre is képes, valamint a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására.

Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából a tetszésnyilvánítás és az eltérő vélemények tiszteletén túl érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

Fontos, hogy a tanult művek által a tanulók segítséget kapjanak abban, hogy a keresztény és esztétikai értékek mentén alakítsák saját értékrendjüket, egyéni ízlésüket.

Magyar irodalom 8. évfolyam**Óraszám** 72 óra/év

2 óra/hét

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata

Témakör neve	Óraszám
I. KÁRPÁT-MEDENCEI IRODALMUNK A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN	
A. LÍRA A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	21
Ady Endre: Góg és Magóg fiai vagyok én	2
Ady Endre: rizem a szemed	2
Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	2
Babits Mihály: Ádáz kutyám	1
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom	1
Juhász Gyula: Milyen volt	2
Dsida Jenő: Hálaadás	1
József Attila: Rejtelmek	1
József Attila: Kertész leszek	1
József Attila: Születésnapomra	2
Reményik Sándor: Templom és iskola	2
Áprily Lajos: Március	1
Radnóti Miklós: Nem tudhatom	3
B. EPIKA A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	10
Kós Károly: Az országépítő	1
Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály	1
Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig	4
Herczeg Ferenc: Pro libertate	1
Tamási Áron: Ábel a rengetegben	2

Nyíró József: Uz Bence	1
C, „VÉRZŐ MAGYARORSZÁG” – TRIANON A MAGYAR IRODALOMBAN	5
Reményik Sándor: Mi a magyar?	5
II. KÁRPÁT-MEDENCEI IRODALMUNK A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN A, LÍRA A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	10
Szabó Lőrinc: TücsökHzene (részletek)	2
Nagy László: Ki viszi át a szerelmet?	1
Weöres Sándor: A társ	1
Kányádi Sándor: Két nyárfa	2
Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére	1
Wass Albert: Üzenet haza részlet)	3
B. EPIKA A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	6
Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)	2
Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)	2
Örkény István: Egyperces novellák(részletek)	2
D. DRÁMA A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	2
Szabó Magda: Abigél	2
III. A XX. SZÁZADI TÖRTÉNELEM AZ IRODALOMBAN (VILÁGHÁBORÚK, HOLOKAUSZT, ROMAHOLOKAUSZT, A KOMMUNISTA DIKTATÚRA ÁLDOZATAI, 1956)	11
Irodalom és mozgókép Szabó Magda: Abigél	3
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	2
Choli Daróczi József: Dal	1

George Orwell: Állatfarm	1
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)	2
Márai Sándor: Mennyből az angyal	1
Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán	1
IV. SZÓRAKOZTATÓ IRODALOM	2
Irodalom és mozgókép: Agatha Christie egy Poirot-novellája	2
Összefoglalás, rendszerezés, ellenőrzés:	3
Összes óraszám:	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. KÁRPÁT-MEDENCEI IRODALMUNK A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN A. LÍRA A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	Órakeret 21 óra
Előzetes tudás	- A romantika mint az utolsó egységes korstílus. - Ady, Kosztolányi (vagy más, korszakbeli szerző) egy-két műve	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Annak elfogadása, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra. - Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíuselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.	
Ismeretek		
- Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség). - Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei. - Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Babits, Kosztolányi, Radnóti, József Attila, Juhász Gyula, Reményik Sándor, Tóth Árpád műveiből. - A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése - A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása - Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása		

- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése - Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása - Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése - Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum
Követelmények
A tanuló ismeri: – egy korszak stílusirányzatait – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy- egy mű összefüggésével; – ismeri a korszak irodalmi életét (pl. a <i>Nyugat</i> szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok); – felismeri a korszakolás nehézségeit; – az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit (szimbólum-használat és szimbolizmus megkülönböztetésével); – jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerét, (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) ezek segítségével is gyűjt információkat; – képes keresni az adott korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is).
Fogalmak
metonímia, szimbólum; anafora

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	B. EPIKA A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	- Epikai műnem. - Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). - Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. - Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). - Epikai művek műelemzési eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. - Szövegtudás megosztása kifejező előadással.	
Ismeretek		
- Nagyepikai alkotások - Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, komikus eposz, ballada - műfaji rendszerezés. - Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz) - Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor- felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn- bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás). - Kós Károly, Móricz Zsigmond, Herczeg Ferenc, Tamási Áron, Nyíró József műveinek bemutatása. - Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> (részletek) – házi olvasmány. - A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár- novellák összevetése. - A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése - A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella - Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése - A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése		
Követelmények		
A tanuló – műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; – felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfaj-független szerepét;		

– alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és téviszonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; – a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.; – memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészek) előadására.
Fogalmak
kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	C. „VÉRZŐ MAGYARORSZÁG” – TRIANON A MAGYAR IRODALOMBAN	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	– Reményik Sándor egy-egy művének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére. - A magyarságtudat, patriotizmus, egy nemzethez tartozás gondolatának erősítése.	
Ismeretek		
- Reményik Sándor: Mi a magyar? című művének sok szempontú megközelítése. - A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése. - A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban. - Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése.		
Követelmények		
A tanuló		
– ismeri a nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeit, kifejezően olvassa, megérti, elemzi – felismeri a történelmi tragédia motívumot, megjelenési formáit az irodalmi alkotásokban. – megfigyeli és felismeri az egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatait		

Fogalmak
békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. KÁRPÁT-MEDENCEI IRODALMUNK A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN A, LÍRA A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	– Lírai műnem. Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. – Poétikai és verstani alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Annak felismerése, hogy a líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg. - Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. - A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. - Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. - Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. - A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.	
Ismeretek		
- Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés. - Tematikus, motívikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felölel alapvető lírai témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költőszors, költészet / ars poetica). - Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése. - Szemelvények, Szabó Lőrinc, Kányádi Sándor, Nagy László, Weöres Sándor műveiből.		
Követelmények		
A tanuló		
– felismeri a különböző korok alkotóinak sajátosságait művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát;		

– azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – elemzi a képeket, alakzatokat, szókinszbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; – felismeri a lírai nyelvhasználat sajátosságait – az alapvető hangulatokat, beszélői attitűdöket, modalitásokat felismeri – azonosít néhány lírai műfajt, jellemzőit felismeri (lírai önéletrajz, népies dal) – felismer szóképeket, alakzatokat
Fogalmak
lírai önéletrajz, népies dal

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	B. EPIKA A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	- Regényelemzések (legalább 5–6, korábban közösen, részletesen értelmezett nagyepikai alkotás tapasztalatai) - Az epika műnem ismérvei.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	- A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése, tájékozódás erkölcsi kérdésekben, az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése. - Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése	
Ismeretek		
- Epikus műfajok, Örkény novelláinak sok szempontú megközelítése. - Sütő András, Tamási Áron, a határon túli irodalom jellegzetes képviselőinek bemutatása. - Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. - Örkény István művészetében a groteszk mint témaszervező elv megjelenése. - Hősök (egyéni és tipikus vonások). - Fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódóan.		

Követelmények
A tanuló - ismeri a történetmesélés egyszerűbb formáit - tisztában van a 20. század második felének epikai sokszínűségével, pl.: lírai szociográfia, egypercesek - elemzi a novellákat és regényrészleteket szövegközpontúan - felismeri az egyperces novella műfaji sajátosságait - azonosítja az önéletrajzi ihletettséget a 20. század második felének epikájában - ismeri a groteszk fogalmát, felfedezi a korszak irodalmában
Fogalmak
egyperces, groteszk, humor

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	D. DRÁMA A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	- Egy tetszőleges színházi élmény felelevenítése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	- A kulturális élmények iránti igény kialakítása. - A viselkedéskultúra folyamatos alakítása.	
Ismeretek		
- A Miskolci Nemzeti Színház aktuális kínálatából a színházban vagy felvételtől tantermi körülmények között egy dráma megtekintése, feldolgozása.		
Követelmények		
A tanuló - felismeri a színpadi hatáskeltés eszközeit - azonosítja a drámai döntési helyzeteket, motivációkat, konfliktusokat - képes ezek kritikus vizsgálatára, megvitatására - a dráma cselekményt megérti, rekonstruálja szerkezeti vázlat segítségével - felismeri a komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőit - különbséget tud tenni a monológ és a dialógus szerepe között - drámarészletekből drámaegészt tud kibontani - részt tud venni egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységekben		
Fogalmak		
dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	III. A XX. SZÁZADI TÖRTÉNELEM AZ IRODALOMBAN (VILÁGHÁBORÚK, HOLOKAUSZT, ROMAHOLOKAUSZT, A KOMMUNISTA DIKTATÚRA ÁLDOZATAI, 1956)	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	- A korszakhoz kapcsolódó történelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	- A szabadsághoz való jog megjelenése az irodalomban, a sokrétű önkifejezési formák felfedeztetése. - A véleménynyilvánítás formáinak bemutatása.	

Ismeretek	
- Márai Sándor és Tamási Lajos versének bemutatása, feldolgozása. - Szabó Magda, Pilinszky, Orwell, Illyés Gyula műveinek bemutatása.	
Követelmények	
A tanuló - azonosítja a történelmi traumák motívumként megjelenését az irodalmi alkotásokban - tisztában van a diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolásával - értelmezi a hatalom és a kiszolgáltatott egyének közötti feszültséget, ellentétet - tudatosítja az irodalmi műveken keresztül az egyes emberek erkölcsi felelősségét - elemzi és értelmezi egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatait	
Fogalmak	
jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	IV. SZÓRAKOZTATÓ IRODALOM	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	- Olvasmányélmények	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	- A szórakoztató irodalom helye a magyar-és a világirodalomban. A jellegztes képviselők bemutatása.	
Ismeretek		
- Agatha Christie egy Poirot-novellája		
Követelmények		
A tanuló		
- Az eddigi irodalmi ismeretek alkalmazása a választott mű értelmezésében		
Fogalmak		
szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény		

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén

- A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban.
- Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.
- Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empátiakusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.
- Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.
- Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni.
- Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.
- Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára.
- Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.
- A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában.
- Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.
- Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni.
- A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni.
- Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások).
- Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait.
- Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat.
- Azonosít képeket, alakzatokat, szókinszbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása).
- Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérését.
- Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására.
- Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni.
- Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ.
- Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum.

- Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.
- Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.
- Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.
- Ismeri az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne az önálló, kritikus attitűd.

A továbbhaladás feltételei:

- A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk.
- Tájékozottság és ítéletalkotás az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése.
- A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása.
- A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás.
- A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában.
- A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal.
- Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással.
- Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól (reformkor, a XX. század első és második fele), néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban.
- A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeik jellemzése.
- A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése: hangtani, szó- és alaktani, jelentéstani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése, elemzése egyszerűbb esetekben, a szórend és a jelentés összefüggésének fölismerése
- Mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban.
- Az idézés, a párbeszéd, a központosítás helyesírása.
- A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete.
- Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között.
- Jártasság az önálló könyvtári munkában
- Színházi előadás megtekintésének élménye alapján beszámoló készítése. Részvétel az improvizációs játékokban.

Értékelés: A továbbhaladás feltételei címszó alatt megadott szempontok alapján osztályzattal értékelünk félévkor és év végén.